

Державна служба статистики України

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Державної служби
статистики України

24.01.2017 № 22

**МЕТОДОЛОГІЧНІ ПОЛОЖЕННЯ ЩОДО КЛАСИФІКАЦІЇ ТА
АНАЛІЗУ РОБОЧОЇ СИЛИ Й ОКРЕМИХ ФОРМ ТРУДОВОЇ
ДІЯЛЬНОСТІ**

Київ – 2017

Державна служба статистики України

Відповідальний за випуск – директор департаменту статистики праці
Сеник І. В.

Методологічні положення визначають класифікацію та методологію аналізу показників щодо робочої сили й окремих форм трудової діяльності на основі результатів вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності (обстеження робочої сили) та модулів до нього.

У цих положеннях наведено визначення основних показників робочої сили (зайнятість, безробіття, особи, які не входять до складу робочої сили, недовикористання робочої сили тощо) й окремих форм трудової діяльності, а також представлено основні характеристики й методи аналізу цих показників відповідно до стандартів Міжнародної організації праці (МОП) та національної нормативно-правової бази.

Методологічні положення призначені для використання працівниками органів державної статистики всіх рівнів, міністерств, інших органів виконавчої влади, фахівців державних, громадських, наукових організацій та установ, інших зацікавлених користувачів, які займаються дослідженням проблем зайнятості та безробіття населення.

Методологічні положення підготували фахівці департаменту статистики праці Державної служби статистики України:

Сеник І. В. – директор департаменту статистики праці;
Солоп А. В. – заступник директора департаменту статистики праці;
Неверовська Л. А. – начальник відділу методології статистики ринку праці;
Самойленко О. С. – головний спеціаліст-економіст відділу методології статистики ринку праці.

Методологічні положення схвалені Комісією з питань удосконалення методології та звітної документації Держстату (протокол від 23 грудня 2016 року № 16).

Державна служба статистики України

- адреса: вул. Шота Руставелі 3, Київ, 01601
- телефон: (044) 287-24-22
- факс: (044) 235-37-39
- електронна пошта: office@ukrstat.gov.ua
- веб-сайт: www.ukrstat.gov.ua

Зміст

	Стор.
Передмова.....	4
I. Загальні положення.....	5
II. Визначення термінів і основних понять.....	7
III. Трудова діяльність.....	8
IV. Поняття робочої сили та класифікація населення за статусом участі в складі робочої сили і формами трудової діяльності.....	9
1. Робоча сила.....	9
2. Зайняте населення.....	9
3. Неповна зайнятість, пов'язана з тривалістю робочого часу.....	12
4. Безробітне населення.....	13
5. Особи, які не входять до складу робочої сили.....	15
V. Окремі форми трудової діяльності.....	16
1. Особи, які займаються трудовою діяльністю з виробництва товарів та послуг для власного використання.....	16
2. Неоплачувана праця стажистів або осіб, які проходять професійно-технічну підготовку.....	18
3. Трудова діяльність волонтерів.....	18
VI. Показники для аналізу робочої сили та окремих форм трудової діяльності.....	19
Додатки:	
Додаток 1. Форми трудової діяльності.....	26
Додаток 2. Рамки робочої сили та її недовикористання.....	27
Додаток 3. Особи, які не входять до складу робочої сили, за рівнем зв'язку з ринком праці.....	28
Додаток 4. Аналіз показників щодо робочої сили та її недовикористання.....	29
Додаток 5. Аналіз показників щодо окремих форм трудової діяльності ...	30
Додаток 6. Приклади розрахунку основних показників робочої сили та її недовикористання.....	31
Список використаних джерел.....	34

Передмова

Методологічні положення щодо класифікації та аналізу робочої сили й окремих форм трудової діяльності (далі – Методологічні положення) підготовлено з метою здійснення класифікації населення в залежності від статусу його участі в робочій силі, а також аналізу показників статистики ринку праці відповідно до оновлених стандартів, передбачених Резолюцією щодо статистики трудової діяльності, зайнятості та недовикористання робочої сили (далі – Резолюція), яка була прийнята 19-ю Міжнародною конференцією статистиків праці (МКСП) у жовтні 2013 року.

Резолюція замінила окремі документи, які складали основу міжнародних стандартів щодо статистики економічної активності населення, зайнятості, безробіття та неповної зайнятості. Вона є результатом перегляду та розширення раніше існуючих стандартів зі статистики економічно активного населення, зайнятості, безробіття та неповної зайнятості, які були прийняті на 13-й, 14-й, 16-й та 18-й МКСП, та включає положення щодо статистичного вимірювання усіх форм трудової діяльності та недовикористання робочої сили. Запровадження цього документа дозволить підвищити міжнародну зіставність статистичних даних для вимірювання показників гідної праці.

Методологічні положення містять визначення та поняття показників робочої сили (зайнятість, безробіття, особи, які не входять до складу робочої сили, недовикористання робочої сили, потенційна робоча сила тощо), різних категорій (форм) трудової діяльності, а також характеристики та методи аналізу показників.

У цих положеннях наведено методологічні підходи щодо впровадження оновлених стандартів зі статистики ринку праці та система показників для розроблення даних, починаючи з 2017 року. Відміна верхньої вікової межі та дослідження окремих форм трудової діяльності в рамках обстеження робочої сили та модулів до нього будуть здійснені, починаючи з 2020 року.

Документ розроблено на виконання заходів Стратегії розвитку державної статистики на період до 2017 року, затвердженої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 березня 2013 року № 145-р.

Методологічні положення складаються зі змісту, передмови, шести розділів, переліку використаних джерел і додатків.

I. Загальні положення

1. Методологічні положення визначають класифікацію населення в залежності від статусу його участі в робочій силі, форм трудової діяльності та систему показників для здійснення аналізу стану ринку праці та участі населення в окремих формах трудової діяльності. Документ розроблено на основі положень Резолюції, прийнятої на 19-й МКСП у жовтні 2013 року.

2. Зазначена Резолюція передбачає нові стандарти зі статистики праці, а саме:

1) статистичне поняття "трудова діяльність" (нове поняття);

2) визначення та рекомендації щодо різних форм трудової діяльності, пов'язані з ними класифікації населення в залежності від статусу участі в складі робочої сили (зайняті, безробітні та особи, які не входять до складу робочої сили) і форм основної трудової діяльності, а також визначення показників недовикористання робочої сили;

3) рекомендації щодо структури та періодичності підготовки і надання користувачам статистичної інформації про участь у різних формах трудової діяльності, обсягах цієї діяльності, зайнятості, безробіття та потенційної робочої сили, стан окремих категорій населення на ринку праці.

3. Відповідно до положень Резолюції показники статистики трудової діяльності повинні охоплювати діяльність постійного населення всіх вікових груп. Разом з тим для прийняття політичних рішень збір інформації здійснюється стосовно населення "працездатного віку", а саме осіб визначеного віку (далі – певного віку), щодо яких досліджується їх участь у робочій силі чи основній формі трудової діяльності.

4. Для визначення населення "працездатного віку" нижня вікова межа встановлюється з урахуванням мінімального віку прийому на роботу та винятків, передбачених національним законодавством або нормативно-правовими актами, чи з урахуванням віку закінчення обов'язкової шкільної освіти. Верхню вікову межу рекомендовано не встановлювати для забезпечення повного охоплення трудової діяльності дорослого населення.

5. З урахуванням рекомендацій МОП і положень національного законодавства, особливостей вікової структури зайнятого населення в Україні обстеженням робочої сили охоплюються особи віком 15-70 років. Із 2020 року для проведення зазначеного обстеження будуть відбиратися домогосподарства, в яких постійно проживають особи віком 15 років і старше.

6. Оновлені стандарти дозволяють здійснювати:

1) моніторинг ринку праці та недовикористання робочої сили (включаючи безробіття) з метою розроблення, реалізації та оцінки економічної та соціальної політики і програм щодо створення робочих місць, утворення доходів, розвитку професійних навиків і кваліфікацій (з урахуванням професійно-технічного навчання й підготовки) і пов'язаної з ними політики забезпечення гідної праці;

2) комплексне вимірювання участі населення в усіх формах трудової діяльності з метою оцінки обсягу трудової діяльності, а також вкладу всіх форм трудової діяльності в економічний розвиток, доходи домашніх господарств тощо;

3) оцінку участі в різних формах трудової діяльності окремих груп населення й вивчення взаємозв'язку між різними формами трудової діяльності та їх соціально-економічними результатами.

7. Обстеження робочої сили, яке проводиться в Україні з 1995 року, є основним джерелом інформації щодо робочої сили та її недовикористання, якості робочих місць та умов праці найманих працівників тощо. Організаційні та методологічні аспекти проведення зазначеного обстеження визначено у Методологічних положеннях вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності, затверджених наказом Держстату від 19 січня 2016 року № 9.

8. Обстеження робочої сили може використовуватися для проведення модульних обстежень з питань вивчення різних форм зайнятості та стану осіб, які потребують соціального захисту, витрат робочого часу, навчання та професійно-технічної підготовки, волонтерства, дитячої праці, трудової міграції тощо.

II. Визначення термінів і основних понять

1. Для цілей Методологічних положень терміни вживаються у значеннях, визначених Резолюцією щодо статистики трудової діяльності, зайнятості та недовикористання робочої сили [8], Резолюцією про вимірювання неповної та неадекватної зайнятості [11], Керівництвом щодо статистичного визначення неформальної зайнятості [12], а також у такому значенні:

1) домашнє господарство (домогосподарство) – це сукупність осіб, які спільно проживають в одному житловому приміщенні або його частині, забезпечують себе всім необхідним для життя, ведуть спільне господарство, повністю або частково об'єднують і витрачають кошти. Ці особи можуть перебувати у родинних стосунках або стосунках свояцтва, не перебувати у будь-яких з цих стосунків або бути і в тих, і в інших стосунках.

2) недовикористання робочої сили – це невідповідність між пропозицією робочої сили та попитом на неї, в результаті чого виникає потреба населення у робочих місцях.

3) незайняте населення – це особи обох статей певного віку, які протягом обстежуваного тижня були безробітними або відносилися до осіб, які не входять до складу робочої сили.

4) неформально зайняте населення – це особи, зайняті на підприємствах неформального сектору, безоплатно працюючі члени сім'ї на підприємствах формального сектору, а також наймані працівники, які працюють на неформальних робочих місцях формального сектору.

5) особи, які знаходяться в ситуації неадекватної зайнятості, – це зайняті особи, які в обстежуваний період хотіли б змінити поточну ситуацію щодо своєї трудової діяльності. Зокрема, така ситуація характеризується неадекватним використанням або невідповідністю професійних навиків та бажанням зайнятих осіб збільшити свій дохід (заробіток).

6) професійно-технічна підготовка на виробництві – це діяльність, направлена на забезпечення практичних знань чи навичок, які необхідні для виконання ефективної та продуктивної роботи з будь-якої спеціальності чи групи спеціальностей. Вона включає первинну підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації та спеціалізовану підготовку, яка орієнтована на виконання певної роботи.

7) робоче місце (робота) – це завдання та обов'язки, які виконує або повинна виконувати особа в інтересах однієї економічної одиниці. Термін "робоче місце" використовується щодо зайнятості, тобто трудової діяльності, що виконується в обмін за оплату чи прибуток. Особа може займати одне чи

декілька робочих місць.

8) робочий час – це час, пов'язаний із виробничою діяльністю і який вимірюється впродовж визначеного обстежуваного періоду.

9) стажування – це освоєння особою нових технологій, організації праці чи нових досягнень безпосередньо на підприємствах чи в установах, де вони виникли чи практикуються, післядипломна практика спеціаліста, входження в професію безпосередньо на робочому місці під керівництвом досвідченого працівника.

III. Трудова діяльність

1. Відповідно до пункту 6 Резолюції, трудовою діяльністю є діяльність, яку здійснюють особи будь-якої статі й віку з метою виробництва товарів або надання послуг для використання іншими особами, або для власного використання.

2. До трудової діяльності не належить діяльність, яка не пов'язана з виробництвом товарів та послуг (наприклад, жебрацтво та крадіжки), догляд за собою (наприклад, особистий догляд та гігієна) та діяльність, яка не може бути здійснена іншою особою від імені та за дорученням першої особи (наприклад, навчання чи власний відпочинок).

3. Виділяють п'ять форм трудової діяльності, вимірювання кожної з них здійснюється як щодо відносно короткого, так і тривалого облікових періодів (додаток 1):

1) трудова діяльність з виробництва товарів і послуг для власного використання – виробництво товарів і послуг для власного кінцевого використання;

2) зайнятість – трудова діяльність, що виконується в обмін на оплату або прибуток;

3) неоплачувана праця стажистів або осіб, що проходять професійно-технічну підготовку – трудова діяльність, що виконується в інтересах інших осіб з метою придбання трудового досвіду або професійних навичок;

4) трудова діяльність волонтерів – необов'язкова трудова діяльність, що виконується безоплатно в інтересах інших осіб;

5) інші види трудової діяльності – обов'язкові роботи, які виконуються безкоштовно в інтересах інших осіб.

4. Особи можуть брати участь в одній чи декількох формах трудової діяльності одночасно або послідовно в будь-якій комбінації.

5. При визначенні основної трудової діяльності пріоритет надається будь-якій трудовій діяльності по відношенню до непродуктивної діяльності, а серед різних форм трудової діяльності тій, яку особа самотійно обирає як основну.

IV. Поняття робочої сили та класифікація населення за статусом участі в складі робочої сили і формами трудової діяльності

1. Робоча сила

1. Відповідно до положень Резолюції, до робочої сили (економічно активне населення до 2018 року) належить населення обох статей певного віку (до 2019 року – 15-70 років, з 2020 року – 15 років і старше), яке впродовж визначеного короткого облікового періоду (тижня) забезпечує пропозицію робочої сили на ринку праці.

2. За статусом участі в складі робочої сили виділяються:

1) зайняті;

2) безробітні;

3) особи, які не входять до складу робочої сили (включаючи тих, які відносяться до потенційної робочої сили).

3. Зайняті та безробітні в сумі складають робочу силу.

4. Усі три вищезазначені категорії, зазначені в пункті 2 цього розділу, є взаємовиключними та вичерпними. Пріоритет наданий категорії "зайняті" по відношенню до двох наступних категорій, а категорії "безробітні" – до осіб, які не входять до складу робочої сили.

2. Зайняте населення

1. Відповідно до пункту 27 Резолюції, до зайнятого населення можуть належати особи в певному віці, які впродовж короткого облікового періоду (тижня) здійснювали будь-яку діяльність, пов'язану з виробництвом товарів та наданням послуг за оплату чи прибуток, та знаходились:

1) "на роботі", тобто відпрацювали хоча б одну годину на робочому місці;

2) "не на роботі" з причин тимчасової відсутності на робочому місці або особливостей організації робочого часу (наприклад, робота по змінах, гнучкий

робочий графік, відгули за понаднормово відпрацьований час тощо).

2. Критерій однієї години у визначенні зайнятості призначений охопити всі види зайнятості, включаючи також короткострокову, випадкову роботу та інші види нерегулярної зайнятості.

3. Поняття "за оплату чи прибуток" належить до трудової діяльності, що виконується в обмін на винагороду, яка виплачується у формі заробітної плати за відпрацьований час чи виконану роботу, або у формі прибутку, що отриманий від товарів та послуг, вироблених у рамках ринкових операцій. Зазначене поняття включає винагороду в грошовій та натуральній формі, незалежно від того, отримана вона чи ні, а також може включати додаткові елементи доходу в грошовій та натуральній формі. При цьому винагорода може виплачуватися як безпосередньо особі, що виконує роботу, чи опосередковано члену домашнього господарства або сім'ї.

4. Тимчасово відсутні – це особи, які вже працювали на своїй поточній роботі, але знаходились не на роботі впродовж короткого облікового періоду (тижня), та зберігали зв'язок зі своїм робочим місцем під час відсутності (пункт 29 Резолюції).

5. При цьому зв'язок з робочим місцем установлюється на основі причини відсутності та з урахуванням певних умов, зокрема можливості отримання винагороди та/або загальної тривалості відсутності на роботі. До таких причин належать ті, які носять короткотерміновий характер, зокрема відсутність через непрацездатність, спричинену хворобою або травмою, святкові дні, канікули, щорічна відпустка, відпустка у зв'язку з вагітністю та пологами, відпустка по догляду за дитиною до досягнення нею віку згідно з чинним законодавством тощо.

6. У разі тривалої відсутності (відпустка по догляду за дитиною, академічна відпустка, догляд за іншими особами, інші особисті причини) необхідно додатково вивчити наявність зв'язку з робочим місцем на основі з'ясування факту отримання винагороди чи використання інформації про граничну тривалість відсутності на роботі. Зазначена тривалість не повинна перевищувати три місяці, з метою виявлення осіб, діяльність яких має сезонний характер. Проте у випадку гарантованого повернення на роботу в ту саму економічну одиницю цей період може становити понад 3 місяці.

7. Відповідно до рекомендацій МОП та з урахуванням положень національного законодавства до зайнятого населення належать особи певного віку (до 2019 року – 15-70 років, з 2020 року – 15 років і старше), які:

1) працювали впродовж обстежуваного тижня хоча б одну годину за наймом за винагороду в грошовому чи натуральному вираженні, індивідуально

(самостійно), в окремих громадян або на власному (сімейному) підприємстві; працювали безкоштовно на підприємстві, у власній справі, що належить будь-кому з членів домогосподарства, або в особистому селянському господарстві з метою реалізації продукції, виробленої внаслідок цієї діяльності;

2) були тимчасово відсутні на роботі, тобто формально мали робоче місце, власне підприємство (справу), але не працювали впродовж обстежуваного періоду з певних причин.

8. До зайнятого населення також належать:

1) особи, які працюють за оплату чи прибуток при проходженні ними курсів професійно-технічної підготовки або підвищення кваліфікації, які потрібні на певному робочому місці або на іншому робочому місці в цій же економічній одиниці;

2) учні на виробництві, стажисти, які працюють за оплату в грошовому або натуральному вираженні;

3) учасники програм сприяння працевлаштуванню, які працюють за оплату чи прибуток;

4) особи, які працюють на власних підприємствах з виробництва продукції, призначеної переважно для продажу чи обміну по бартеру, навіть якщо частина продукції споживається домашнім господарством або родиною;

5) особи із сезонною зайнятістю в період міжсезоння, якщо вони продовжують виконувати частину завдань та обов'язків, пов'язаних зі своєю роботою, проте виключаючи виконання юридичних чи адміністративних зобов'язань (наприклад, сплату податків) незалежно від отримання винагороди;

6) кадрові військовослужбовці та інші особи, які виконують роботу за оплату в грошовій формі чи в натуральному вираженні.

9. До складу зайнятого населення не включаються:

1) учні на виробництві, стажисти, які працюють без оплати в грошовому або натуральному вираженні;

2) особи, які проходять підготовку та перепідготовку в рамках програм сприяння зайнятості в той час, коли вони не беруть участь у виробничому процесі;

3) особи, які отримують соціальні виплати, що не пов'язані з трудовою діяльністю в грошовому чи натуральному вираженні;

4) особи із сезонною зайнятістю в період міжсезоння, якщо вони не виконують завдання чи обов'язки, пов'язані зі своєю роботою;

5) особи, які звільнені на невизначений термін без гарантії на повернення на роботу в тій же економічній одиниці.

10. По відношенню до зайнятості застосовується термін "робоче місце (робота)". Особа може займати одне або декілька робочих місць або виконувати декілька робіт.

11. У випадку зайняття особою декількох робочих місць (виконання декількох робіт) основним робочим місцем (роботою) є місце, на якому було відпрацьовано найбільшу кількість годин.

3. Неповна зайнятість, пов'язана з тривалістю робочого часу

1. Відповідно до пункту 7 Резолюції про вимірювання неповної та неадекватної зайнятості, яка була прийнята 16-ю МКСП у 1998 році, неповна зайнятість, пов'язана з тривалістю робочого часу, – це ситуація, за якої тривалість робочого часу зайнятого населення є недостатньою по відношенню до альтернативних ситуацій, у яких воно хоче та готове працювати.

2. Зазначена категорія населення разом з безробітним населенням та потенційною робочою силою відноситься до недовикористаної робочої сили (додаток 2).

3. До осіб, які працювали в умовах неповної зайнятості, пов'язаної з тривалістю робочого часу, належать ті, які впродовж короткого облікового періоду (тижня):

1) хотіли працювати додатковий час;

2) фактично відпрацьовали менше на всіх роботах, ніж зазвичай, а також ніж встановлено законодавством;

3) готові були працювати додатково, якби була можливість отримати додаткову роботу.

4. Програма обстеження робочої сили передбачає отримання інформації щодо звичайного робочого часу та фактично відпрацьованого робочого часу.

5. Поняття "звичайного робочого часу" має відмінність від "фактично відпрацьованого робочого часу" і полягає в тому, що перше поняття належить до типового, а не до звітного періоду. Звичайний робочий час для певного виду діяльності можна визначити як час, відпрацьований протягом звичайного тижня

чи дня. Поняття звичайного робочого часу можна застосовувати як до тих, хто в цей момент працює, так і до тих, хто тимчасово відсутній на роботі.

6. Відповідно до пункту 43 Резолюції, додатковий час – це робочий час, відпрацьований на тому ж робочому місці, на додатковому або додаткових робочих місцях, або на роботі, яка виконується замість іншого працівника.

7. Готовність працювати додатковий час визначається щодо тривалості короткого облікового періоду, що дорівнює типовому періоду часу, необхідному для того, щоб мати час звільнитися з одного місця роботи і приступити до іншої роботи.

8. Для більшості осіб, які працюють за наймом на підприємствах, в установах, організаціях, нормальний робочий час (нормативно встановлений) буде однаковий зі звичайним робочим часом.

9. До фактично відпрацьованого робочого часу належить час, відпрацьований особами упродовж короткого облікового періоду (тижня) на всіх роботах, без урахування часу невідпрацьованого з економічних причин або причин особистого характеру (через хворобу, відпустку тощо), у вимірі годин.

4. Безробітне населення

1. Безробіття відображає недовикористання пропозиції праці у визначений час. Це поняття відрізняється від того, що застосовується для осіб, які отримують допомогу по безробіттю. При вимірюванні кількості безробітного населення у визначенні МОП акцент роблять на дослідженні ситуації на ринку праці. Такі особи можуть одночасно займатися будь-якою трудовою діяльністю та отримувати допомогу від державних установ (наприклад, домогосподарки, незайняті особи, що займаються виробництвом продуктів харчування, незайняті пенсіонери та студенти тощо). Зазначена категорія населення визначається на основі обстеження робочої сили.

2. Відповідно до пункту 47 Резолюції, до безробітного населення належать особи певного віку (до 2019 року – 15-70 років, з 2020 року – 15 років і старше), які одночасно відповідають трьом умовам:

1) не мали роботи (прибуткового заняття);

2) шукали роботу або намагались організувати власну справу впродовж останніх чотирьох тижнів, що передували опитуванню, тобто робили конкретні кроки протягом зазначеного періоду з метою знайти оплачувану роботу за наймом чи на власному підприємстві;

3) були готові приступити до роботи впродовж двох найближчих тижнів,

тобто почати працювати за наймом або на власному підприємстві з метою отримання оплати або доходу.

3. Поняття "пошук роботи" передбачає не тільки пошук оплачуваної роботи, але й здійснення конкретних заходів для організації власної справи, зокрема:

1) пошук фінансових ресурсів, подача заяв на отримання дозволів, ліцензій;

2) пошук земельної ділянки, приміщення, техніки, сировини, обладнання та матеріалів;

3) звернення за допомогою до друзів, родичів та інших посередників;

4) реєстрація в державній службі зайнятості чи приватних фірмах працевлаштування;

5) звернення до роботодавців, пошук роботи безпосередньо на виробництві (на підприємствах), фермах, на ринках чи в інших громадських місцях тощо;

6) розміщення оголошень про роботу в Інтернеті, друкованих виданнях та відповіді на подібні оголошення;

7) розміщення чи оновлення особистих анкет у професійних чи соціальних мережах в Інтернеті.

4. До безробітного населення також належать особи, які приступають до роботи в майбутньому, зокрема:

1) особи, що не мали роботи та в теперішній час готові приступити до роботи, але не шукали роботу через те, що вже вжили певних заходів для початку трудової діяльності впродовж наступних двох тижнів;

2) учасники програм професійно-технічної підготовки та перепідготовки, які навчаються в рамках програм сприяння працевлаштуванню, які не мали роботи, не готові приступити до роботи в теперішній час та не шукають роботу;

3) незайняті особи, які здійснювали певні заходи для виїзду за кордон, але ще чекають можливості виїхати.

5. Беручи до уваги вищезазначене, до категорії безробітних належать також особи, які: приступають до роботи впродовж найближчих двох тижнів; знайшли роботу, чекають відповіді; навчаються за направленням державної

служби зайнятості тощо.

6. Для аналізу ефективності державної політики щодо зайнятості та державного соціального страхування на випадок безробіття використовують інформацію щодо зареєстрованого безробіття, зокрема осіб, які перебувають на обліку в державній службі зайнятості та мають статус безробітного.

Відповідно до статті 43 Закону України "Про зайнятість населення" зареєстровані безробітні – це особи працездатного віку, які зареєстровані у територіальних органах центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, як безробітні й готові та здатні приступити до роботи. Безробітними також визнають інвалідів, які не досягли пенсійного віку та отримують пенсію по інвалідності або соціальну допомогу згідно з чинним законодавством, та осіб молодше 16-річного віку, які працювали і були звільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва та праці.

5. Особи, які не входять до складу робочої сили

1. Особи, які не входять до складу робочої сили (економічно неактивне населення до 2018 року), – це особи певного віку (до 2019 року – 15-70 років, з 2020 року – 15 років і старше), які впродовж короткого облікового періоду (тижня) не відносилися ні до зайнятого, ні до безробітного населення (пункт 16 Резолюції).

2. Усебічна інформація про осіб, які не входять до складу робочої сили, є важливою і необхідною частиною інформації про ринок праці, оскільки, з одного боку, відбувається постійний перехід частини населення зі складу робочої сили до тих, які не належать до робочої сили (вихід на пенсію, тимчасове припинення трудової діяльності та ін.), а з іншого боку, частина населення постійно входить до робочої сили (студенти, які закінчили навчальні заклади; жінки, що повертаються на роботу після тривалої перерви, пов'язаної з доглядом за дітьми, хворими, виконанням домашніх обов'язків; пенсіонери, що відновлюють трудову діяльність із різних причин (низький розмір пенсії, прагнення суспільної корисності тощо); населення, що вступає в працездатний вік і пропонує свої послуги на ринку праці та інші).

3. Статистичний аналіз соціальних груп осіб, які не входять до складу робочої сили, спрямований на визначення потенціалу їх входження до складу робочої сили та виходу з нього, а також джерел засобів їх існування.

4. Зазначена категорія населення за рівнем зв'язку з ринком праці може бути класифікована так:

1) шукають роботу, але не готові приступити до неї впродовж найближчих двох тижнів;

2) бажають працювати та готові приступити до роботи, але не шукають роботу (наприклад, особи, які зневірилися у пошуках роботи; не знали, де і як шукати роботу; вважали, що для них немає підходящого місця роботи тощо);

3) не бажають працювати, тому що не мають необхідності.

5. Перші дві категорії відносяться до потенційної робочої сили – незайнятого населення певного віку, яке впродовж короткого облікового періоду (тижня) не входило до складу робочої сили, але при цьому різними способами висловлювало своє бажання отримати роботу (пункт 51 Резолюції).

6. Більш детальна інформація щодо структури осіб, які не входять до складу робочої сили, наведена у додатку 3.

V. Окремі форми трудової діяльності

1. Особи, які займаються трудовою діяльністю з виробництва товарів та послуг для власного використання

1. Відповідно до пункту 22 Резолюції, до осіб, які займаються трудовою діяльністю з виробництва товарів та послуг для власного використання, належить населення, яке впродовж короткого облікового періоду здійснювало будь-яку діяльність, пов'язану з виробництвом товарів або наданням послуг для власного кінцевого використання.

2. Виробництво "для власного кінцевого використання" – це виробництво, продукція якого використовується виробником у формі накопичення капіталу або призначена для кінцевого споживання членами домашнього господарства або членами сім'ї, які проживають в інших домашніх господарствах (пункт 22 Резолюції). При цьому призначення продукції визначається щодо конкретних товарів чи наданих послуг за заявою самого виробника (тобто в основному для власного кінцевого використання).

3. До осіб, які займаються трудовою діяльністю для виробництва товарів для власного використання, відносяться особи в певному віці, які впродовж останніх чотирьох тижнів (або календарного місяця), що передували проведенню обстеження (інтерв'ю), здійснювали будь-яку діяльність, пов'язану з виробництвом товарів для власного кінцевого використання (пункт 22 Резолюції).

4. Виробництво товарів для власного кінцевого використання включає:

1) виготовлення та/або переробку для зберігання продуктів сільського господарства, рибальства, полювання та збирання;

2) заготівлю та/або переробку для зберігання корисних копалин та лісової продукції, у тому числі дров або інших видів палива;

3) доставку води із природних або інших джерел;

4) виробництво побутових товарів (таких як меблі, одяг, взуття, глиняні вироби або інші товари довготривалого використання);

5) будівництво або великий ремонт власного житла, сільськогосподарських будівель тощо.

5. Зазначена інформація використовується для аналізу структури населення в певному віці з його розподілом за статусом діяльності, статтю, віком та, як додаткові дані, для розрахунку загальних витрат праці у виробництві продукції, що представлені у вигляді коефіцієнтів трудомісткості.

6. До осіб, які займаються трудовою діяльністю щодо надання послуг для власного використання, відносяться особи в певному віці, які впродовж останнього тижня, що передував проведенню обстеження (інтерв'ю), здійснювали будь-яку діяльність із надання послуг для власного кінцевого використання (пункт 22 Резолюції).

7. Надання послуг для власного кінцевого використання включає:

1) ведення фінансового обліку діяльності домашнього господарства та управління ним, закупівля та/або транспортування товарів;

2) приготування та/або подання страв, вивезення або переробку побутових відходів;

3) прибирання, облаштування й утримання власних житлових або господарських приміщень і будівель, садівництво, городництво;

4) виховання, догляд, перевезення дітей, літніх членів сім'ї або інших утриманців тощо.

8. Інформацію щодо трудової діяльності з надання послуг для власного використання використовують для аналізу соціальних аспектів трудової діяльності населення, зокрема, в частині вивчення розподілу обов'язків між членами домогосподарства щодо надання окремих видів послуг, а також витрат часу на ці послуги за статтю та віком.

2. Неоплачувана праця стажистів або осіб, які проходять професійно-технічну підготовку

1. Особи, які виконують неоплачувану роботу при проходженні стажування або професійно-технічної підготовки, – це населення певного віку, яке впродовж короткого облікового періоду (тижня) брало участь у будь-якій безоплатній діяльності з виробництва товарів або надання послуг в інтересах інших осіб для набуття трудового досвіду або навичок в тій чи іншій професії (пункт 33 Резолюції).

2. До безоплатної роботи стажистів або осіб, які проходять професійно-технічну підготовку, відноситься:

1) безоплатна робота учасників програм професійно-технічної підготовки, учнів на виробництві та стажистів;

2) безоплатне навчання на курсах професійно-технічної підготовки та перепідготовки в рамках програм сприяння зайнятості, коли особа бере участь у виробничому процесі економічної одиниці.

3. До безоплатної роботи осіб, які проходять професійно-технічну підготовку, не належить:

1) робота з випробувальним періодом, що пов'язана з початком роботи;

2) загальне навчання на робочому місці або навчання протягом усього життя в період роботи за наймом, у тому числі в економічних одиницях, що знаходяться у власності осіб, які не є членами домашнього господарства або сім'ї;

3) професійна орієнтація та навчання під час участі в трудовій діяльності волонтерів;

4) навчання під час участі в трудовій діяльності з виробництва товарів та послуг для особистого використання.

3. Трудова діяльність волонтерів

1. Волонтерами вважають осіб, які протягом короткого облікового періоду (чотири тижні або один календарний місяць) здійснювали будь-яку безоплатну, необов'язкову діяльність, яка пов'язана з виробництвом товарів або наданням послуг на користь інших осіб (пункт 37 Резолюції).

2. При цьому термін "будь-яка діяльність" означає роботу, яка виконується протягом, як мінімум, однієї години, а "безоплатна" – відсутність

винагороди у грошовій чи натуральній формі за виконану роботу або відпрацьований час (пункт 37 Резолюції). Волонтери можуть отримувати певну незначну підтримку або компенсацію в грошовій формі, яка повинна складати менше третини від розміру заробітної плати на ринку праці (наприклад, за особисті витрати або витрати на проживання, здійснені під час цієї діяльності) або в натуральному вигляді (наприклад, харчування, транспорт і символічні подарунки).

3. До "необов'язкової" належить робота, що виконується без цивільних, юридичних або адміністративних зобов'язань, що відрізняються від виконання соціальних зобов'язань суспільного, мистецького або релігійного характеру (пункт 37 Резолюції).

4. До виробництва "на користь інших осіб" відносяться роботи, що виконуються:

1) за допомогою або в інтересах організацій, що включають ринкові та неринкові одиниці (тобто волонтерство на основі організації), у тому числі за допомогою або в інтересах груп самопомочі або взаємопомочі, членом яких є волонтер;

2) в інтересах домашніх господарств (крім домашнього господарства працівника-волонтера або пов'язаних з ним членів сім'ї).

5. До діяльності волонтерів не відносяться:

1) громадські роботи або роботи в місцях позбавлення волі за рішенням суду, аналогічного органу, обов'язкові роботи на військовій або альтернативній цивільній службі;

2) безоплатне навчання в рамках освітніх програм або програм професійно-технічної підготовки;

3) робота на користь інших осіб упродовж робочого часу.

6. Інформація щодо трудової діяльності з виробництва товарів і послуг для власного використання; неоплачуваної праці стажистів або осіб, що проходять професійно-технічну підготовку, та трудової діяльності волонтерів отримується на основі модульних обстежень (модулів), які проводять в рамках обстеження робочої сили.

VI. Показники для аналізу робочої сили та окремих форм трудової діяльності

1. Для оцінки стану ринку праці використовують три групи показників:

1) кількість робочої сили (кількість економічно активного населення до 2018 року);

2) кількість осіб, які не входять до складу робочої сили (кількість економічно неактивного населення до 2018 року);

3) кількість зайнятого населення;

4) кількість безробітного населення;

5) кількість осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу;

6) кількість потенційної робочої сили;

7) частка робочої сили (економічно активного населення до 2018 року) та зайнятого населення у кількості населення певного віку (рівень участі населення в робочій силі, рівень зайнятості населення);

8) показники недовикористання робочої сили (рівень безробіття, рівень безробіття з урахуванням неповної зайнятості, пов'язаної з тривалістю робочого часу, рівень безробіття з урахуванням потенційної робочої сили, загальний показник недовикористання робочої сили, рівень довготривалого безробіття, частка осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу).

2. Показники щодо аналізу робочої сили та її недовикористання розраховують для всього населення в певному віці за статтю, віковими групами, типом місцевості, шлюбним станом, рівнем освіти та регіонами й іншими ознаками (додаток 4).

3. Для аналізу робочої сили додатково отримуються показники, які необхідні для моніторингу ринку праці, а саме щодо:

1) неформальної економіки, особливо зайнятості у неформальному секторі та неформальної зайнятості відповідно до міжнародних статистичних стандартів;

2) заходів, які здійснюються "в пошуках роботи" зайнятими особами з метою характеристики навантаження на ринок праці;

3) неадекватної зайнятості, що пов'язана з професійними навичками, доходами чи занадто високою тривалістю робочого часу, відповідно до міжнародних статистичних стандартів.

4. Для оцінки участі населення в трудовій діяльності щодо виробництва

товарів та послуг для власного використання, неоплачуваної трудової діяльності стажистів або осіб, які проходять професійно-технічну підготовку, та трудової діяльності волонтерів використовують, зокрема, такі показники:

1) кількість населення, яке здійснює трудову діяльність щодо виробництва товарів та послуг для власного використання, його частка в загальній кількості за тривалістю робочого часу, статусом участі в робочій силі, видами діяльності щодо виробництва товарів та надання послуг для власного використання;

2) кількість стажистів або осіб, які проходять професійно-технічну підготовку, і їх частка в загальній кількості за тривалістю навчання, типами програм навчання, тривалістю навчання, професійними групами, тривалістю робочого часу та видами економічної діяльності;

3) кількість волонтерів та їх частка в загальній кількості за шлюбним станом, освітою, статусом участі в робочій силі, професійними групами, типом організації, тривалістю робочого часу, видами економічної діяльності.

5. Також визначають рівень участі населення в кожній з наведених форм трудової діяльності.

6. Аналіз окремих форм трудової діяльності здійснюють в розрізі ознак, наведених у додатку 5.

7. Для розроблення й аналізу вищезазначеної інформації використовують такі класифікатори:

1) Класифікатор об'єктів адміністративно-територіального устрою України (КОАТУУ);

2) Класифікація видів економічної діяльності (КВЕД);

3) Класифікатор професій (КП);

4) Класифікація країн світу (КС);

5) Міжнародна класифікація статусу в зайнятості;

6) Міжнародна класифікація некомерційних організацій (МКНКО);

7) Освітні рівні відповідно до Закону України "Про освіту";

8) Міжнародна стандартна класифікація освіти.

8. Для підготовки статистичних таблиць і аналітичних матеріалів розраховуються відносні показники, а саме:

щодо робочої сили:

1) рівень участі населення в робочій силі (рівень економічно активності населення до 2018 року) (PU_{PC}) – відношення кількості робочої сили (економічно активного населення до 2018 року) певного віку і/або певної соціально-демографічної групи до загальної кількості населення відповідного віку і/або населення відповідної соціально-демографічної групи (у відсотках):

$$PU_{PC} = PC : H \times 100, \quad (1)$$

де PC – кількість робочої сили певного віку і/або певної соціально-демографічної групи;

H – кількість населення відповідного віку і/або відповідної соціально-демографічної групи.

2) рівень зайнятості населення (P_z) – відношення кількості зайнятих певного віку і/або певної соціально-демографічної групи до кількості населення відповідного віку і/або населення відповідної соціально-демографічної групи (у відсотках):

$$P_z = Z : H \times 100, \quad (2)$$

де Z – кількість зайнятого населення певного віку і/або певної соціально-демографічної групи.

3) рівень неформальної зайнятості населення ($P_{нф}$) – відношення кількості неформально зайнятого населення певного віку і/або соціально-демографічної групи до загальної кількості зайнятого населення відповідного віку і/або населення відповідної соціально-демографічної групи (у відсотках):

$$P_{нф} = Z_{нф} : Z \times 100, \quad (3)$$

де $Z_{нф}$ – кількість неформально зайнятого населення певного віку і/або соціально-демографічної групи.

4) частка осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу ($Ч_{нзч}$) – відношення кількості осіб певного віку з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу, до загальної кількості зайнятого населення відповідного віку (у відсотках):

$$Ч_{нзч} = Z_{нзч} : Z \times 100, \quad (4)$$

де $Z_{нзч}$ – кількість осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу, певного віку.

5) середня тривалість фактично відпрацьованого робочого за тиждень ($\bar{T}_{тиж}$) на одну зайняту особу (годин):

$$\bar{T}_{тиж} = T_{тиж} : Z_{кор} \quad (5)$$

де $T_{тиж}$ – загальна кількість фактично відпрацьованого робочого часу зайнятими впродовж тижня (людино-годин);

$Z_{кор}$ – кількість зайнятого населення (без урахування тимчасово відсутніх на роботі).

6) рівень безробіття (за методологією МОП) (P_6) – відношення кількості безробітних певного віку і/або соціально-демографічної групи до кількості робочої сили відповідного віку і/або робочої сили відповідної соціально-демографічної групи (у відсотках):

$$P_6 = B : PC \times 100, \quad (6)$$

де B – кількість безробітного населення певного віку і/або відповідної соціально-демографічної групи.

7) середня тривалість пошуку роботи (середня тривалість безробіття) ($\bar{B}$) розраховується як середньозважена величина для складу безробітних (місяців):

$$\bar{B} = \frac{\sum (ТП_i + B_i)}{\sum B_i} = \frac{\sum ((\frac{ТП_{ai} + ТП_{bi}}{2}) + B_i)}{\sum B_i} \quad (7)$$

де $ТП_i$ – середина i -го часового інтервалу розподілу кількості безробітних за тривалістю пошуку роботи;

$ТП_{ai}$ – нижня межа i -го часового інтервалу;

$ТП_{bi}$ – верхня межа i -го часового інтервалу;

B_i – кількість безробітних, відповідно до i -го часового інтервалу розподілу за тривалістю пошуку роботи.

Інформація про тривалість періоду пошуку роботи вимірюється з моменту, коли безробітні почали шукати роботу.

На основі адміністративних даних державної служби зайнятості розраховують середню тривалість зареєстрованого безробіття, яка надається у вимірі середньої кількості місяців перебування на обліку в державній службі зайнятості зареєстрованих безробітних.

8) рівень довготривалого безробіття ($P_{\partial 6}$) – відношення кількості безробітних, які шукали роботу 12 місяців і більше, до кількості робочої сили (у відсотках):

$$P_{\partial 6} = (B_{\partial} : PC) \times 100, \quad (8)$$

де $P_{\partial 6}$ – рівень довготривалого безробіття;

B_{∂} – кількість безробітних, які шукали роботу 12 місяців і більше.

9) рівень безробіття з урахуванням неповної зайнятості, пов'язаної з тривалістю робочого часу ($P_{бнзч}$) – відношення загальної кількості осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу, та безробітних до кількості робочої сили (у відсотках):

$$P_{бнзч} = (З_{нзч} + Б) : PC \times 100. \quad (9)$$

10) рівень безробіття з урахуванням потенційної робочої сили ($P_{бнс}$) – це відношення загальної кількості безробітного населення та потенційної робочої сили до кількості робочої сили в розширеній концепції (робоча сила + потенційна робоча сила), (у відсотках):

$$P_{бнс} = ((Б + П_c) : (PC + П_c)) \times 100, \quad (10)$$

де $П_c$ – кількість потенційної робочої сили.

11) рівень недовикористання робочої сили ($P_{нрс}$) – це відношення суми кількості осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу, безробітного населення та потенційної робочої сили до кількості робочої сили в розширеній концепції (робоча сила + потенційна робоча сила), (у відсотках):

$$P_{нрс} = ((З_{нзч} + Б + П_c) : (PC + П_c)) \times 100 \quad (11)$$

12) рівень зареєстрованого безробіття ($P_{бзл}$) – відношення кількості зареєстрованих безробітних до середньорічної кількості населення працездатного віку (у відсотках):

$$P_{бзл} = Б_z : H_n \times 100, \quad (12)$$

де $Б_z$ – кількість зареєстрованих безробітних;

H_n – кількість населення працездатного віку.

З метою здійснення порівнянь з даними обстеження робочої сили проводять розрахунок середньої кількості зареєстрованих безробітних за період (І квартал, І півріччя, 9 місяців, рік), а рівень зареєстрованого безробіття визначають по відношенню до робочої сили працездатного віку за відповідний період (у відсотках) ($P_{бз2}$):

$$P_{бз2} = Б_{зс} : PC_n \times 100, \quad (13)$$

де $Б_{зс}$ – кількість зареєстрованих безробітних у середньому за період;

PC_n – кількість робочої сили працездатного віку.

Щодо окремих форм трудової діяльності:

1) рівень участі населення в трудовій діяльності з виробництва товарів для власного використання ($P_{У_{em}}$) – відношення кількості населення в певному віці, яке займається трудовою діяльністю з виробництва товарів для власного використання, до загальної кількості населення у відповідному віці (у відсотках):

$$PY_{вт} = BT:H \times 100, \quad (14)$$

де BT – кількість населення, яке займається трудовою діяльністю з виробництва товарів для власного використання.

2) рівень участі населення в трудовій діяльності з надання послуг для власного використання (PY_{nn}) – відношення кількості населення певного віку, яке займається трудовою діяльністю з надання послуг для власного використання, до загальної кількості населення відповідного віку (у відсотках):

$$PY_{nn} = НП:H \times 100, \quad (15)$$

де $НП$ – кількість населення, яке надає послуги для власного використання.

3) рівень участі населення в неоплачуваній трудовій діяльності зі стажування та професійно-технічної підготовки (PY_{nc}) – відношення кількості населення певного віку, яке проходить стажування та професійно-технічну підготовку до загальної кількості населення відповідного віку (у відсотках):

$$PY_{nc} = HP:H \times 100, \quad (16)$$

де HP – кількість населення, яке проходить стажування та професійно-технічну підготовку.

4) рівень участі населення в трудовій діяльності волонтерів (PY_6) – відношення кількості волонтерів певного віку до загальної кількості населення відповідного віку (у відсотках):

$$PY_6 = B:H \times 100, \quad (17)$$

де B – кількість волонтерів.

9. Приклади розрахунку основних показників робочої сили та її недовикористання наведено в додатку 6.

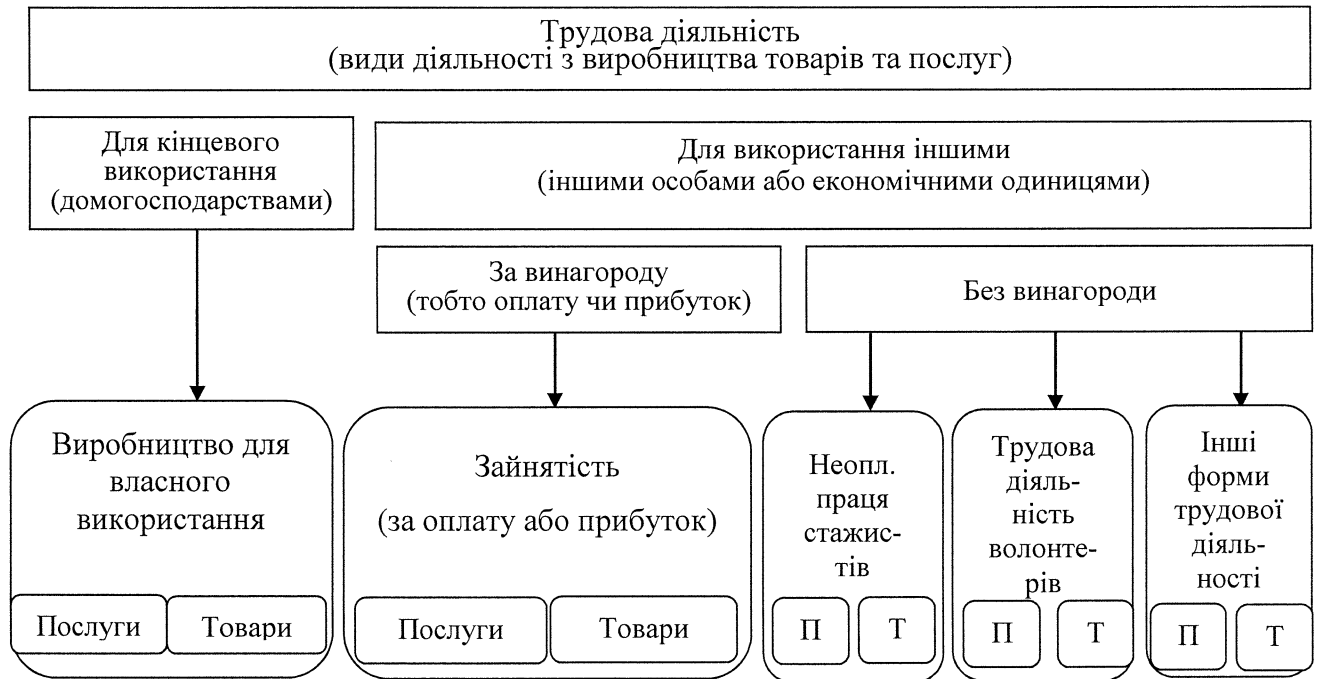
Директор департаменту статистики
праці Держстату

І. В. Сеник

Додаток 1
до Методологічних положень
(пункт 3 розділу III)

Форми трудової діяльності

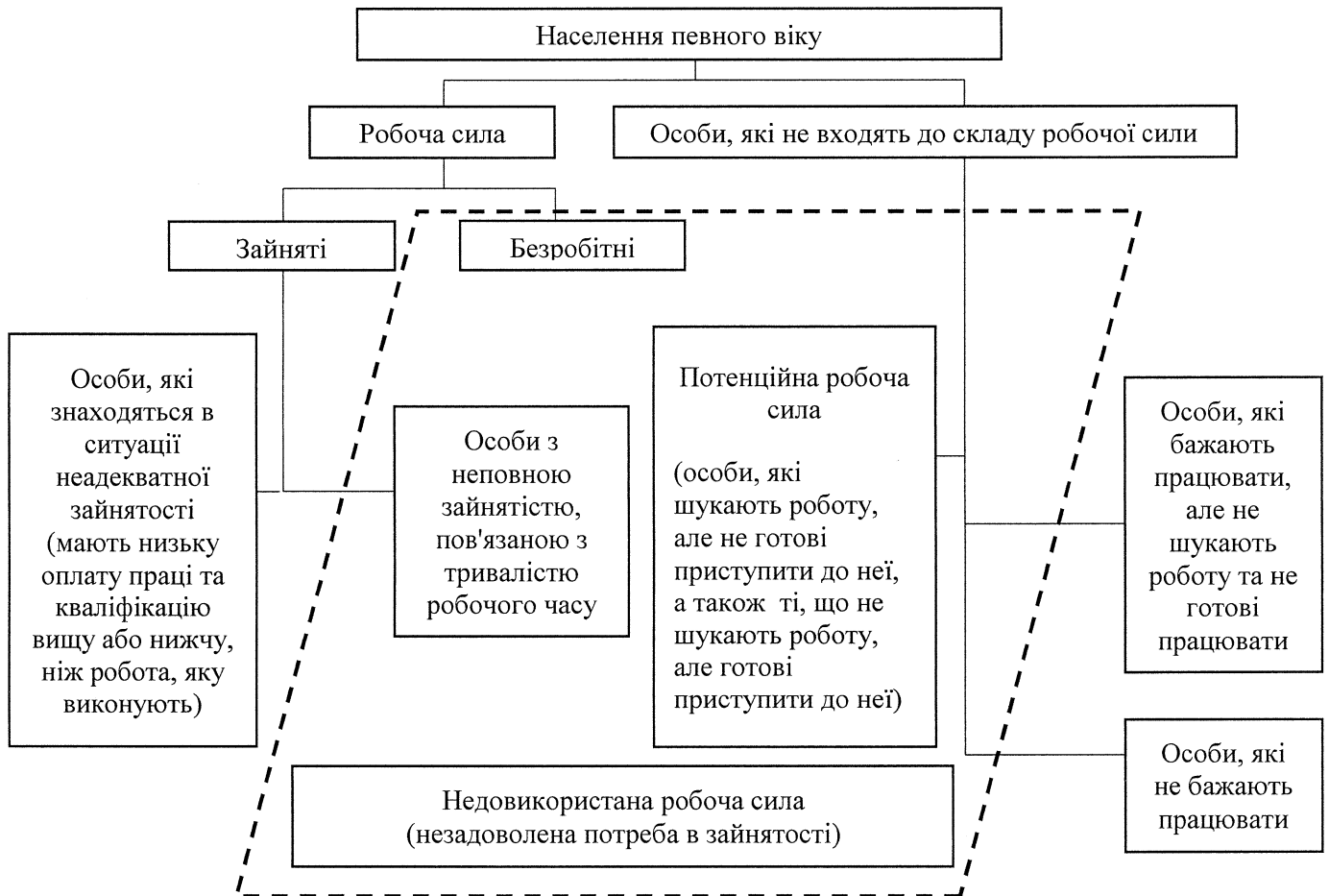
Директор департаменту статистики
праці Держстату

І. В. Сеник

Додаток 2
до Методологічних положень
(підпункт 2 пункту 3 розділу IV)

Рамки робочої сили та її недовикористання

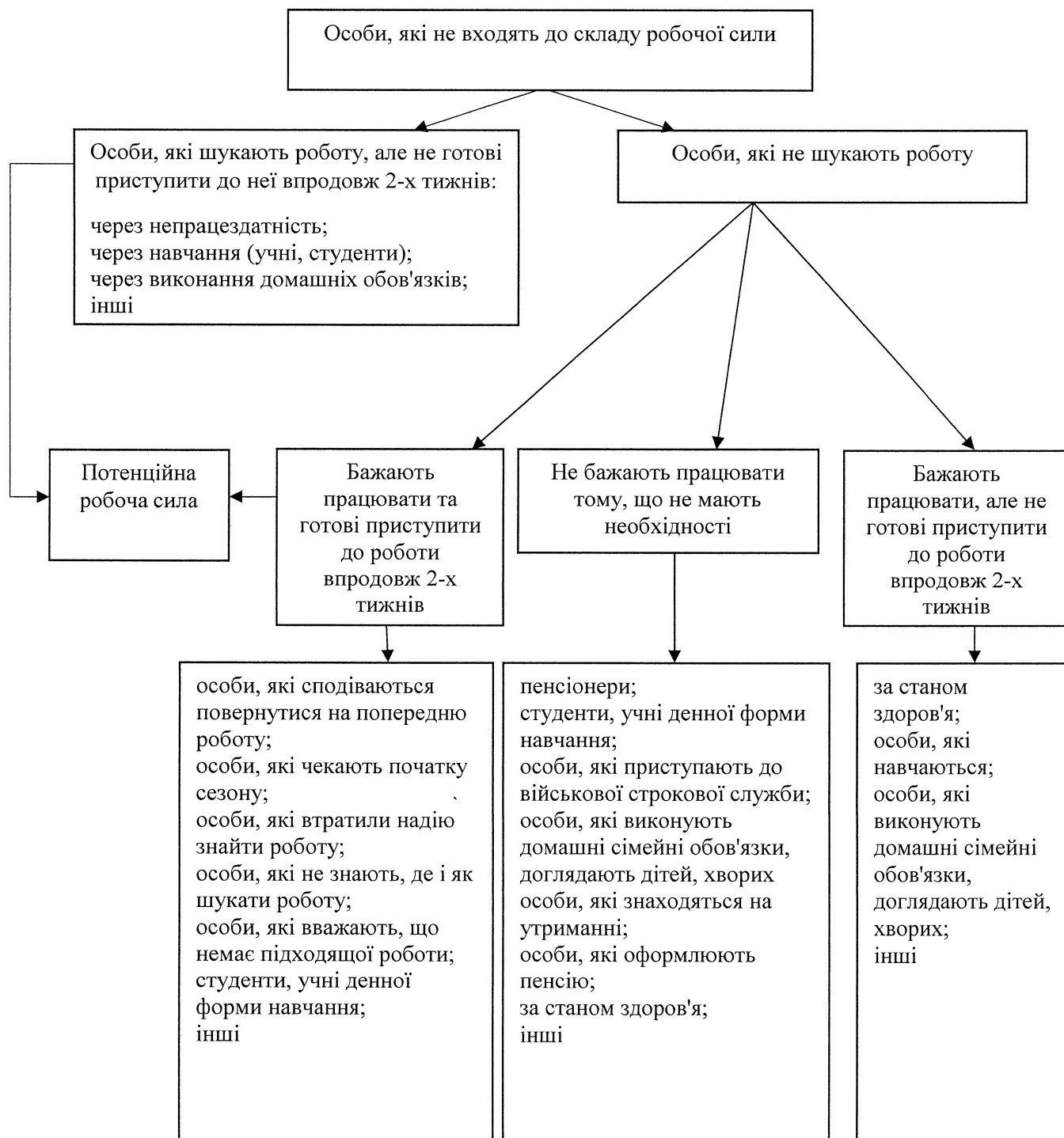

Директор департаменту статистики
праці Держстату

І. В. Сеник

Додаток 3
до Методологічних положень
(підпункт 6 пункту 5 розділу IV)

Особи, які не входять до складу робочої сили, за рівнем зв'язку з ринком праці

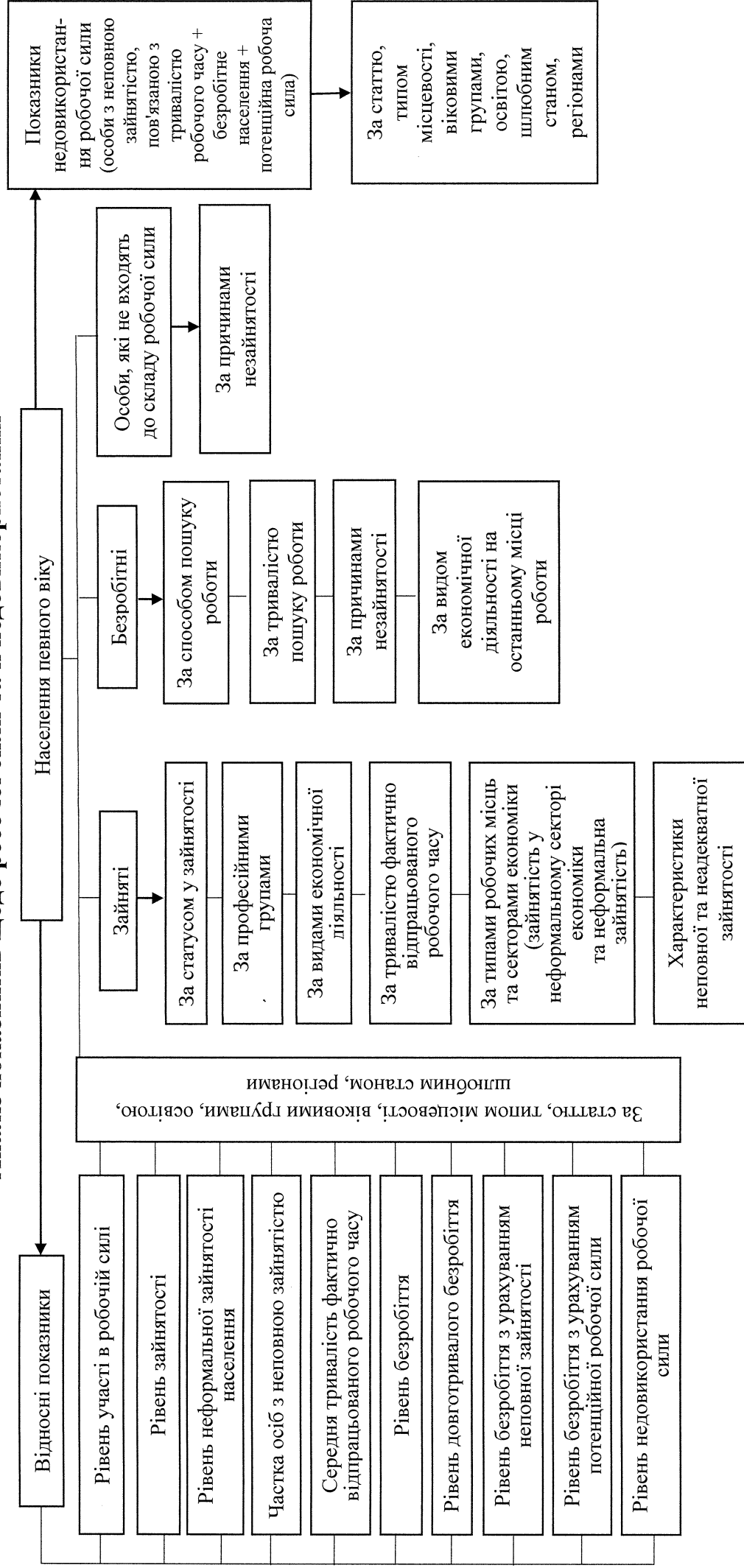

Директор департаменту статистики
праці Держстату

І. В. Сеник

Додаток 4
до Методологічних положень
(пункт 2 розділу VI)

Аналіз показників щодо робочої сили та її недовикористання

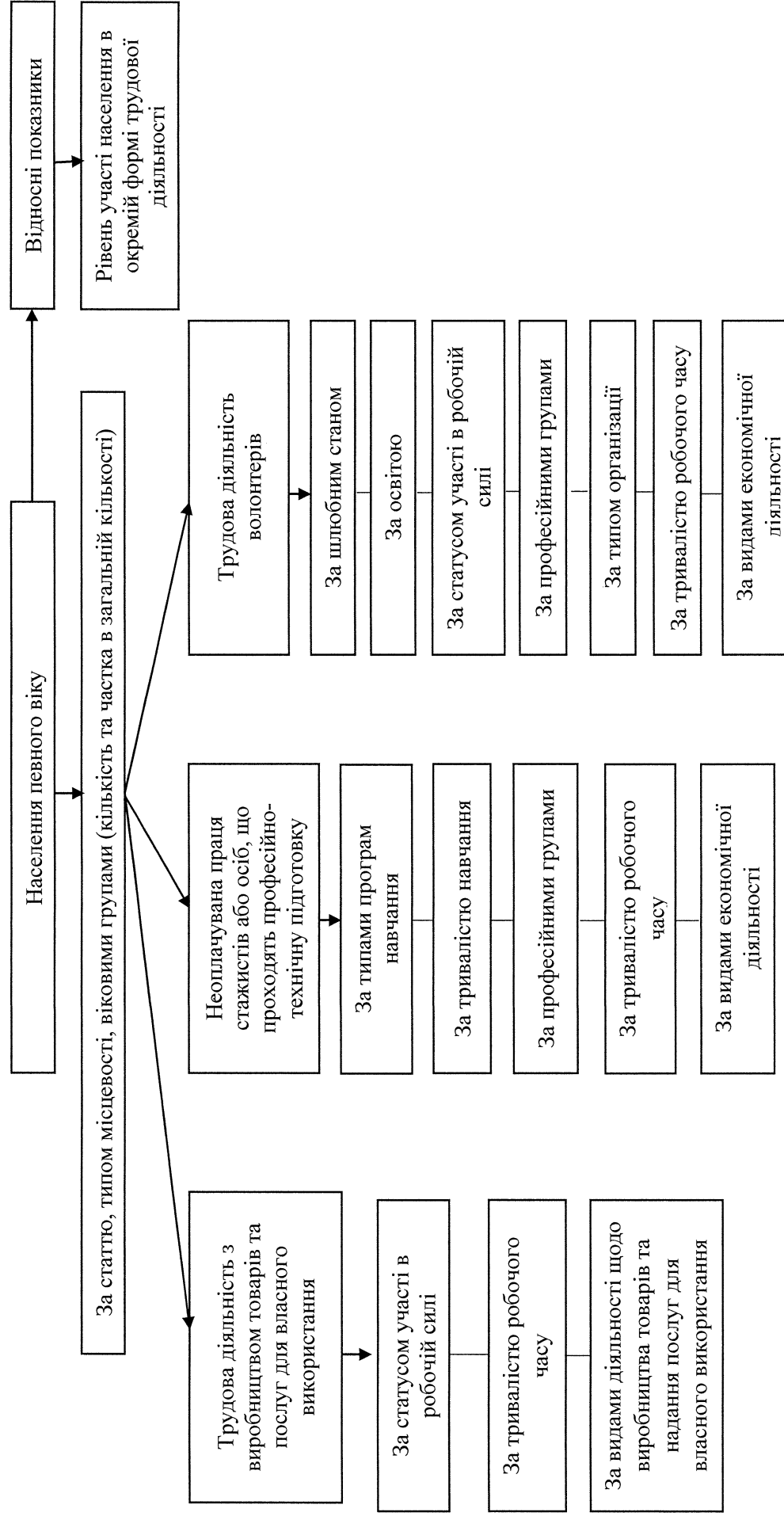

Директор департаменту статистики
праці Держстату

І. В. Сенік

Додаток 5
до Методологічних положень
(пункт 6 розділу VI)

Аналіз показників щодо окремих форм трудової діяльності

Директор департаменту статистики
праці Держстату

І. В. Сенник

Додаток 6
до Методологічних положень
(пункт 9 розділу VI)

**Приклади розрахунку основних показників робочої сили та її
недовикористання**

Приклад 1.

За даними вибіркового обстеження населення (домогосподарств) з питань економічної активності (обстеження робочої сили), у 2015 році населення віком 15-70 років за активністю на ринку праці розподілялося так:

	Усього, тис. осіб
Кількість населення у віці 15-70 років	29023,4
Кількість робочої сили	18097,9
у тому числі:	
зайняті	16443,2
безробітні (за методологією МОП)	1654,7
Кількість осіб, які не входять до складу робочої сили	10925,5
з них потенційна робоча сила	237,9

1. Визначення зв'язку між трьома основними категоріями населення відповідно до "концепції робочої сили":

Кількість населення віком 15-70 років (H) визначають за такими складовими:

$H = (З + Б) + ПРС = РС + ПРС = (16443,2 + 1654,7) + 10925,5 = 29023,4$ (тис. осіб),
де $РС$ – кількість робочої сили;

$ПРС$ – кількість осіб, які не входять до складу робочої сили;

$З$ – кількість зайнятого населення;

$Б$ – кількість безробітного населення (за методологією МОП).

2. Рівень участі у робочій силі (PU_{PC}):

$$PU_{PC} = PC : H \times 100\% = 18097,9 : 29023,4 \times 100\% = 62,4\%.$$

3. Рівень зайнятості населення (P_z):

$$P_z = З : H \times 100\% = 16443,2 : 29023,4 \times 100\% = 56,7\%.$$

4. Рівень неформальної зайнятості населення ($P_{нф}$):

$$P_{нф} = З_{нф} : З \times 100\% = 4303,3 : 16443,2 \times 100\% = 26,2\%,$$

де $З_{нф}$ – кількість неформально зайнятого населення

5. Частка осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу ($Ч_{нзч}$):

$Ч_{нзч} = З_{нзч} : 3 \times 100\% = 82,7 / 16443,2 \times 100\% = 0,5\%$,
де $З_{нзч}$ – кількість осіб з неповною зайнятістю, пов'язаною з тривалістю робочого часу.

6. Середня тривалість фактично відпрацьованого робочого часу за тиждень ($\overline{T_{тиж}}$):

У 2015 році фонд фактично відпрацьованого тижневого робочого часу для зайнятих ($T_{тиж}$) становив 645846 тис. людино-годин. Кількість зайнятого населення віком 15-70 років (за винятком тимчасово відсутніх осіб) ($З_{кор}$) становила 15959,8 тис. осіб. Середня тривалість фактично відпрацьованого тижневого робочого часу на одного зайнятого становитиме:

$$\overline{T_{тиж}} = T_{тиж} : З_{кор} = 645846 : 15959,8 = 40 \text{ (год.)}$$

7. Рівень безробіття (за методологією МОП) (P_6):

$$P_6 = Б : PC \times 100\% = 1654,7 : 18097,9 \times 100\% = 9,1\%.$$

8. Рівень довготривалого безробіття ($P_{\partialб}$):

$P_{\partialб} = Б_{\partial} : PC \times 100\% = 388,5 : 18097,9 \times 100\% = 2,1\%$,
де $Б_{\partial}$ – кількість безробітних, які шукали роботу 12 місяців і більше.

9. Рівень безробіття з урахуванням неповної зайнятості, пов'язаної з тривалістю робочого часу ($P_{бнзч}$):

$$P_{бнзч} = (З_{нзч} + Б) : PC \times 100\% = (82,7 + 1654,7) : 18097,9 \times 100\% = 9,6\%.$$

10. Рівень безробіття з урахуванням потенційної сили ($P_{бнс}$):

$P_{бнс} = ((Б + П_c) : (PC + П_c)) \times 100\% = ((1654,7 + 237,9) : (18097,9 + 237,9)) \times 100\% = 1892,6 : 18335,8 \times 100\% = 10,3\%$,
де $П_c$ – кількість потенційної робочої сили

11. Рівень недовикористання робочої сили ($P_{нрс}$):

$P_{нрс} = ((З_{нзч} + Б + П_c) : (PC + П_c)) \times 100\% = ((82,7 + 1654,7 + 237,9) : (18097,9 + 237,9)) \times 100\% = (1975,3 : 18335,8) \times 100\% = 10,8\%$.

Приклад 2.

Середня тривалість пошуку роботи безробітних
у віці 15-70 років (за методологією МОП) у 2015 році

	Кількість безробітних у віці 15–70 років (за методологією МОП), тис. осіб ¹	Значення інтервалів, місяці			$ПТ_i \times B_i$
		нижня межа інтервалу	верхня межа інтервалу	середина інтервалу	
	B_i	$ТП_{ai}$	$ТП_{ei}$	$ТП_i$	
Усього	1617,4	X	X	X	10396,2
у т.ч. за тривалістю пошуку					
до 1 місяця	169,0	0	1	0,5	84,5
від 1 до 3 місяців	377,5	1	3	2	755,0
від 3 до 6 місяців	387,1	3	6	4,5	1742,0
від 6 до 9 місяців	176,9	6	9	7,5	1326,8
від 9 до 12 місяців	118,4	9	12	10,5	1243,2
12 місяців і більше	388,5	12	15	13,5	5244,8
Середня тривалість пошуку роботи		X	X	$10396,2 : 1617,4 = 6$	X

¹ Особи, які шукали роботу або намагалися організувати власну справу (без урахування осіб, які приступають до роботи протягом найближчих двох тижнів, чекають відповіді тощо).

Директор департаменту статистики
праці Держстату

І. В. Сеник

Список використаних джерел

1. Закон України "Про зайнятість" (зі змінами) № 5067-VI від 5 липня 2012 року. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5067-17/page4>
2. Бенеш, Еліза. Презентація на Національному навчальному семінарі з питань системи інформації та джерел даних про ринок праці (Бандар Сері Бегаван, Бпуней Дарусалам, 23-26 червня 2014р.): Режим доступу: <http://t.com.bn/business-national/2014/06/24/labour-information-system-help-policy-making>
3. Вишнякова С. М. Профессиональное образование. Словарь. Ключевые понятия, термины, актуальная лексика. Москва НМЦ СПО, 1999 г. Режим доступу: <http://didacts.ru/dictionary/1057>
4. Методологічні положення щодо визначення неформальної зайнятості населення. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/metod_polog/metod_doc/2013/16/metod_16.zip
5. Міжнародна класифікація статусу в зайнятості 1993р. (МКСЗ-93) (International Classification of Status in Employment (ICSE-93)). Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---stat/documents/normativeinstrument/wcms_087562.pdf
6. Обстеження економічно активного населення, зайнятості, безробіття та неповної зайнятості: Керівництво МОП. (Surveys of economically active population, employment, unemployment and underemployment: An ILO manual on concepts and methods. Ralf Hussmanns, Farhad Mehran and Vijay Verma). Міжнародне бюро праці, Женева 1990. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ilo.org/public/english/bureau/stat/download/lfs.pdf>
7. Обследование экономически активного населения: занятость, безработица и неполная занятость. – Москва : Финстатинформ, 1994.
8. Резолюция о статистике трудовой деятельности, занятости и недоиспользования рабочей силы на 19-й Международной конференции статистиков труда. Октябрь 2013.
9. Статистичний збірник: Економічна активність населення України 2015/ Державна служба статистики України. – 2016.
10. Система национальных счетов, 2008. Комиссия Европейских сообществ, МВФ, ОЭСР, ООН, Всемирный банк, Нью-Йорк, 2009. [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://unstats.un.org/unsd/nationalaccount/sna2008.asp> – Назва з титул. екрана.
11. International Labour Office (1998): Resolution concerning the measurement of underemployment and inadequate employment situations, adopted by the Sixteenth International Conference of Labour Statisticians (October 1998), International Labour Office, Geneva, 1998.
12. International Labour Office (2003): Guidelines concerning a statistical definition of informal employment, endorsed by the Seventeenth International Conference of Labour Statisticians (November-December 2003); in: Seventeenth International Conference of Labour Statisticians (Geneva, 24 November - 3 December 2003), Report of the Conference; Doc. ICLS/17/2003/R; International Labour Office, Geneva, 2003.